

**DET KONGELIGE
ENERGIDEPARTEMENT**

Statsråden

Energi- og miljøkomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

24/2475-

26. mars 2025

Dokument 8:126 S (2024-2025) – Om et krafttak for kraft

Jeg viser til brev av 18. mars 2025 fra Energi- og miljøkomiteén der det bes om uttalelse til representantforslag 126 S (2024-2025) fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Ingrid Fiskaa, Kirsti Bergstø, Torgeir Knag Fylkesnes og Andreas Sjalg Unneland.

Representantene fremmer følgende forslag:

- Stortinget ber regjeringen foreslå endringer av energiloven med mål om å erstatte markedsstyring med demokratisk styring av krafta, hvor følgende skal inngå: Etablere grunnlag for prioritering av tildeling av kraft til landbasert industri og næringer. Tiltak som gir mest arbeidsplasser og verdiskaping, minst mulig tap av natur og som bidrar mest til å kutte klimagassutslipp, skal prioriteres foran andre etableringer.*
- Stortinget ber regjeringen bruke åpningen i EØS-avtalen til å omklassifisere nødvendig strømforbruk til et nødvendighetsgode som ikke er underlagt markedsreglene, på samme måte som vann og avløp.*
- For å sikre rimelige og stabile strømpriser ber Stortinget regjeringen ta nødvendig strømforbruk av børs gjennom å opprette et statlig strømselskap som kan tilby nødvendig kraft direkte til forbruker, industri og næring, og utstede langsiktige priskontrakter til utbyggere av ny kraft, samt eksisterende kraftproduksjon.*
- For å sikre rimelige priser for vanlige folk ber Stortinget regjeringen komme med et forslag om et topprissystem hvor høyt forbruk av kraft i husholdningen blir priset høyere enn nødvendig forbruk.*
- For å opprettholde og styrke norsk landbasert industri ber Stortinget regjeringen sikre at industrien kan inngå nye langsiktige kraftavtaler på tilsvarende vilkår som i dag, i god tid før utløpet av de nåværende kraftavtalene.*
- For å skape trygghet og forutsigbarhet for øvrig næringsliv ber Stortinget regjeringen sikre gunstige fastpriskontrakter til små og mellomstore bedrifter over hele landet.*

7. *Stortinget ber regjeringen sikre at fjernvarmen blir inkludert i Norgespris på en hensiktsmessig måte.*
  8. *Stortinget ber regjeringen starte reforhandling av avtalene om kraftkabler til Tyskland og Storbritannia for å regulere kraftflyten og redusere prissmitten.*
  9. *Stortinget ber regjeringen sørge for at det ikke blir igangsatt nye utenlandskabler.*
  10. *Stortinget ber regjeringen avvise en eventuell søknad om ny kabel til erstatning for Skagerrak 1 og 2, med mindre konsekvensutredningen tydelig viser at kabelen ikke vil bidra til økte priser på kraft til næringslivet og husholdningene, slik den har gjort de senere år.*
-
1. *Stortinget ber regjeringen foreslå endringer av energiloven med mål om å erstatte markedsstyring med demokratisk styring av krafta, hvor følgende skal inngå: Etablere grunnlag for prioritering av tildeling av kraft til landbasert industri og næringer. Tiltak som gir mest arbeidsplasser og verdiskaping, minst mulig tap av natur og som bidrar mest til å kutte klimagassutslipp, skal prioriteres foran andre etableringer.*

Det norske kraftsystemet og strømforsyningen er underlagt en omfattende myndighetsreglering og rammer lagt av Stortinget. Regjeringens politikk sikrer at vi beholder kontroll over alle avgjørelser med betydning for energisikkerheten i Norge, for den videre utbyggingen av norsk kraft, og energisammensetning.

Tilknytningsplikten innebærer at nettselskapene plikter å gi alle som forespør om det tilknytning til nettet og adgang til kraftmarkedet. Dersom det ikke er driftsmessig forsvarlig å gi tilknytning i eksisterende nett, skal nettselskapene uten ugrunnet opphold utrede, omsøke og gjennomføre nødvendige investeringer i nettet for å kunne gi tilknytning. Tilknytningsplikten bidrar med stabile og gode rammevilkår, og dette er avgjørende for at Norge skal være et attraktivt land å etablere seg i.

Mye nytt og økt kraftforbruk i norsk industri og næringsvirksomhet har fått reservere nettkapasitet, men det er også mye eksisterende industri og annen næringsvirksomhet som står i tilknytningskø. For regjeringen er det derfor en prioritert oppgave at det skal gå raskere å forsterke nettet og at nettet skal utnyttes effektivt. Energidepartementet har nylig vedtatt forskriftendringer om at nettselskapene skal vurdere om prosjekter er tilstrekkelig modne før de får reservere nettkapasitet eller plass i kapasitetskø. Prosjektene må også vise tilstrekkelig framdrift for å få beholde reservasjonen eller plassen i køen. Formålet er å legge til rette for at det er prosjekter som faktisk gjennomføres som skal få kapasitet i nettet. Det er prosjekter som gjennomføres som skaper verdier og arbeidsplasser for Norge.

En tilnærming som i representantforslaget, der nettselskapene skal legge vekt på de tiltakets effekt på klimagassutslipp, verdiskaping, natur etc., vil være vanskelig å gjennomføre i praksis. Nettselskapene er naturlige monopoler og er derfor strengt regulert. Blant annet skal de sikre nøytral opptreden overfor brukere av strømmettet, og tilgang til kraftmarkedet på ikke-diskriminerende og objektive vilkår. Det tilligger ikke nettselskapene å gjøre løpende politiske prioriteringer av om et planlagt forbruk er ønskelig eller ikke. Jeg er også bekymret

for at en slik tilnærming som representantene foreslår vil være svært klagedrivende, og også kan medføre at flere saker forfølges rettslig. Kunden vil alltid kjenne sitt prosjekt best, og vil kunne utfordre forutsetningene eller omtalen av prosjektet.

Regjeringen fører en aktiv næringspolitikk, men jeg anser ikke begrensninger i adgangen til kraftmarkedet som et egnet virkemiddel i gjennomføring av næringspolitikken.

Regjeringen har som mål at tilgang på ren og rimelig kraft skal være et fortrinn for norsk industri og bidra til verdiskaping og sysselsetting i hele landet. Dette målet oppnår vi best gjennom å legge til rette for mer kraftproduksjon, mer nett og mer energieffektivisering. Dette arbeidet er regjeringen godt i gang med.

Jeg anbefaler derfor at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

- 2. Stortinget ber regjeringen bruke åpningen i EØS-avtalen til å omklassifisere nødvendig strømforbruk til et nødvendighetsgode som ikke er underlagt markedsreglene, på samme måte som vann og avløp.*

Muligheten for omklassifisering av strøm som en vare underlagt EØS-avtalens markedsregler, til et nødvendighetsgode som i mindre grad er underlagt markedsreglene, er vurdert av Strømsprisutvalget (Balanssekunst 2023, punkt 13). Utvalgets vurdering bygger på et notat utarbeidet av professor Erling Hjelmeng. Slik jeg forstår utvalgets vurdering, innebærer en omklassifisering at det offentlige selv opererer i markedet. En omklassifisering som skissert av Strømsprisutvalget vil være et omfattende grep som ikke bare innebærer endringer i sluttbrukermarkedet og engrosmarkedet, men hvordan hele sektoren er organisert. En omklassifisering vil også kunne være i strid med EØS-avtalens bestemmelser om forbud mot eksportrestriksjoner, etableringsretten, energimarkedspakkene, og statsstøttereglene. Utvalget har vist til at det reelle handlingsrommet ved en omklassifisering er uklart, og vil kreve ytterligere utredninger.

Jeg vil også vise til den overordnede konklusjonen til Strømsprisutvalget som var at dagens kraftmarked bør bestå. Utvalget kunne ikke se alternative måter å organisere markedet på som gir bedre ressursutnyttelse eller større samfunnsøkonomisk overskudd.

Jeg anbefaler derfor at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

- 3. For å sikre rimelige og stabile strømpriser ber Stortinget regjeringen ta nødvendig strømforbruk av børs gjennom å opprette et statlig strømselskap som kan tilby nødvendig kraft direkte til forbruker, industri og næring, og utstede langsiktige priskontrakter til utbyggere av ny kraft, samt eksisterende kraftproduksjon.*

Ett av tiltakene Strømsprisutvalget (Balanssekunst, 2023) vurderte var å innføre en regel om at en andel av kraften skal omsettes utenfor spotmarkedet, på andre kontrakter. Dette kan for eksempel skje gjennom et statlig strømselskap. Utvalget konkluderte med at en slik regel i seg selv ikke vil bidra til systematisk høyere eller lavere priser for noen. Dette bygger på at

markedsverdien av kraften som er tilgjengelig ikke er avhengig av hvor den omsettes, men av det samlede tilbudet og den samlede etterspørselen. Aktørene vil da velge å kjøpe eller selge kraften sin i det markedet (spot eller statlig strømselskap) som er mest gunstig. Over tid er det derfor grunn til å anta at prisene i spotmarkedet og prisen et statlig strømselskap må betale til produsentene vil bli like.

I tillegg vil en slik ordning kunne bidra til svekket tillit til spotmarkedet og øke kostnaden for dem som etterspør langsiktige avtaler og langsiktig prissikring utover volumet som omsettes av et slikt statlig strømselskap.

Regjeringen har siden desember 2021 hatt en strømstønsordning som skal hjelpe husholdninger med å håndtere ekstraordinært høye strømpriser. Ordningen gir forutsigbarhet og bidrar til å holde strømutfgiftene til husholdningene nede. Det er siden 2021 gjort flere endringer i strømstønsordningen for å gjøre ordningen mer forutsigbar og treffsikker, samt inkludere flere grupper. En familie i Sørvest-Norge (NO2) med en vanlig enebolig på 180 kvm har spart rundt 42 000 kroner gjennom strømstønsordningen siden denne ble innført.

For å gi husholdningene økt trygghet og forutsigbarhet i en tid med volatile og tidvis svært høye priser, foreslår departementet å innføre Norgespris på strøm som et valgfritt alternativ til dagens strømstønsordning. Sammenliknet med dagens strømstønsordning vil Norgespris gi større sikkerhet om den faktiske strømprisen som husholdningene skal betale over timer, uker og sesonger. Både Norgespris og en forlenging av strømstønsordningen er nå på høring.

For bedriftene etablerte regjeringen i 2023 et rammeverk som gir næringslivet bedre muligheter til å tegne gode fastprisavtaler gjennom et kontraktsunntak i grunnrenteskatten for standard fastprisavtaler

Jeg anbefaler derfor at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

4. For å sikre rimelige priser for vanlige folk ber Stortinget regjeringen komme med et forslag om et toprissystem hvor høyt forbruk av kraft i husholdningen blir priset høyere enn nødvendig forbruk.

Et toprissystem for strøm er utredet i flere omganger, både av Strømprisutvalget (Balanssekunst, 2023) og av AFRY og Menon i 2022, slik det ble redegjort for i regjeringenes gjennomgang av kraftsituasjonen 2021-2022 i Prop. 1 S (2022-2023). Et toprissystem for strøm kan utformes på flere måter, for eksempel ved en makspris som kun gjelder det som antas å være nødvendig forbruk. Både Strømprisutvalget og AFRY og Menon peker på at en sentral utfordring ved et toprissystem er å definere hvilket volum som skal utgjøre nødvendig forbruk, ettersom forbruket varierer på tvers av husholdninger, tid på året og geografi. En annen problemstilling som AFRY og Menon trekker frem er hvorvidt nødvendig forbruk skal gjelde per person i husstanden, per bolig eller per målepunkt.

Dagens strømstønsordning kan også ses på som et slags toprissystem, der forbruk som overstiger forbrukstaket på 5 000 kWh per måned per målepunkt ikke er omfattet av ordningen. Jeg mener at dagens strømstønsordning bidrar til å støtte nødvendig forbruk i husholdningene, samtidig som forbrukstaket sørger for at svært høyt forbruk ikke er omfattet av ordningen. For å ivareta de husholdninger som ønsker større forutsigbarhet om strømutfgiftene ønsker regjeringen å innføre Norgespris, og har et forslag om Norgespris og endringer i strømstønsordningen på høring nå, herunder forbrukstak på 5 000, 4 000 og 3 000 kWh per måned per målepunkt.

Jeg anbefaler derfor at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

5. For å opprettholde og styrke norsk landbasert industri ber Stortinget regjeringen sikre at industrien kan inngå nye langsiktige kraftavtaler på tilsvarende vilkår som i dag, i god tid før utløpet av de nåværende kraftavtalene.

Regjeringen er opptatt av å sørge for tilgang på ren og rimelig energi over hele landet, og jobber kontinuerlig med å sikre rammevilkårene til norsk industri. For særlig kraftkrevende industri er forutsigbarhet for kraftleveransene et vesentlig rammevilkår. Regjeringen etablerte i 2023 et rammeverk som gir næringslivet bedre muligheter til å tegne gode fastprisavtaler gjennom et kontraktsunntak i grunnrenteskatten for standard fastprisavtaler..

Store deler av industrien har anledning til å forhandle langsiktige kontrakter på kommersielle vilkår i markedet. Tilbudet av slike avtaler understøttes av industrikraftunntaket i grunnrenteskatten, som sikrer at avtalene skattes etter kontraktsverdi og ikke spotpris. Avtalene bidrar til langsiktig forutsigbarhet uten subsidiering fra staten. Prisene på avtalene vil blant annet avhenge av forventninger til fremtidige priser i kontraktens løpetid. Avtalene kjøpes gjennom auksjoner med kraftprodusenter. Kraftprodusentene inngår slike kontrakter fordi de er tjent med en viss forutsigbarhet for deler av sin produksjon. Det viktigste vi kan gjøre for å tryggeindustriens behov for tilstrekkelig og rimelig kraft framover, er å få på plass mer kraft, mer nett og mer energieffektivisering. Dette arbeidet er regjeringen godt i gang med.

Kontraktene som inngås mellom industrien og kraftprodusenter er privatrettslige avtaler inngått på kommersielle vilkår. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

6. For å skape trygghet og forutsigbarhet for øvrig næringsliv ber Stortinget regjeringen sikre gunstige fastpriskontrakter til små og mellomstore bedrifter over hele landet.

Regjeringen etablerte i 2023 et rammeverk som gir næringslivet bedre muligheter til å tegne gode fastprisavtaler gjennom et kontraktsunntak i grunnrenteskatten for standard fastprisavtaler. Kontraktsunntaket innebærer at grunnlaget for grunnrenteskatten for kraft solgt gjennom slike fastprisavtaler baseres på kontraktsverdi, og ikke spotprisen. Dette har bidratt til et bredere tilbud av fastprisavtaler for alle næringsaktører, og markedet har vokst jevnt siden kontraktsunntaket ble innført. Ifølge estimater fra Fornybar Norge høsten 2024,

hadde om lag 1 200 bedrifter inngått en fastprisavtale siden kontraktsunntaket ble innført, med et samlet årlig volum på 2-2,5 TWh.

Regjeringen vil fortsette arbeidet med å legge til rette for tilgang på ren og rimelig energi for norske bedrifter. Blant annet vil næringsministeren og jeg ta initiativ overfor de største næringsorganisasjonene til en dialog om hvordan vi sammen kan hjelpe små og mellomstore bedrifter med å gjøre gode strømvalg gjennom både valg av strømvtaler og gjennomføring av energiltak.

Jeg anbefaler derfor at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

7. Stortinget ber regjeringen sikre at fjernvarmen blir inkludert i Norgespris på en hensiktsmessig måte.

Forslag til ny lov om Norgespris og strømstønad til husholdninger ble sendt på høring 10. mars. Det framgår av høringsnotatet at staten skal bidra til opprettholdelse og utvikling av samfunnsøkonomisk lønnsom fjernvarme, og at regjeringen vil foreslå økonomiske tiltak for å sørge for likebehandling mellom husholdninger som bruker fjernvarme og husholdninger som bruker strøm. Regjeringen vil derfor foreslå en ordning for fjernvarmekunder i husholdninger som likebehandler fjernvarmekundene med strømkunder, uten at det går på bekostning av fjernvarmeselskapene. Det er behov for å avklare innretningen for fjernvarme nærmere, og regjeringen vil komme tilbake til dette i egen høring.

Jeg anbefaler derfor at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

8. Stortinget ber regjeringen starte reforhandling av avtalene om kraftkabler til Tyskland og Storbritannia for å regulere kraftflyten og redusere prissmitten.

Kraftutvekslingen mellom Norge og utlandet er regulert av flere avtaleverk, fra EØS-avtalen og frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Storbritannia, til avtaler mellom Statnett og utenlandsk samarbeidspartner. Jeg mener vi som ansvarlig handelspartner og alliert ikke er tjent med å uten videre be om reforhandlinger av enkelte inngåtte avtaler på én del av energiområdet, samtidig som vi på andre deler argumenterer for stabilitet og forutsigbare rammer.

Avtalene slik de er utformet, gir ikke grunnlag for reforhandling med bakgrunn i ønske om lavere kraftpris i Norge. Energidepartementet kan heller ikke se at det foreligger noe regel- eller avtalebrudd i henhold til vilkårene gitt i konsesjon av Olje- og energidepartementet ved statsråd Tord Lien (Frp) i 2014. Videre vil ikke en reforhandling i seg selv nødvendigvis bidra til lavere strømpriser. Når dette er sagt, mener jeg det alltid er viktig å trekke på erfaringer og vurdere markedsutviklingen når nye avtaler skal inngås, eller vi kommer til tidspunkt der avtaler skal reforhandles.

Jeg anbefaler derfor at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

9. Stortinget ber regjeringen sørge for at det ikke blir igangsatt nye utenlandskabler.

Som en del av strømpakken regjeringen la fram 31. januar slo vi fast at vi vil be Statnett om å ikke starte planleggingen av flere nye undersjøiske mellomlandsforbindelser fram til 2029. Dette skaper forutsigbarhet om regjeringens politikk, samtidig som vi må være åpne for at situasjonen i kraftsystemet i Norge og landene omkring oss kan se annerledes ut noen år fram i tid.

Jeg anbefaler derfor at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

10. Stortinget ber regjeringen avvise en eventuell søknad om ny kabel til erstatning for Skagerrak 1 og 2, med mindre konsekvensutredningen tydelig viser at kabelen ikke vil bidra til økte priser på kraft til næringslivet og husholdningene, slik den har gjort de senere år.

De to eldste kablene til Danmark ble satt i drift i 1976 og 1977, og nærmer seg den tekniske levetiden på om lag 50 år. De to kablene utgjør til sammen om lag 500 MW av en samlet utvekslingskapasitet mellom Norge og Danmark på 1700 MW.

Som en del av arbeidet med å avklare hva som skal skje med de to kablene har Statnett sendt melding til NVE. En melding er en tidlig varsling til samfunnet om mulige tiltak og behov for videre utredninger. En eventuell konsesjonssøknad vil komme etter at Statnett har gjennomført videre utredninger. Effekter av de ulike alternativene på kraftpris og utveksling er faktorer som vil inngå i disse utredningene.

Jeg mener det er viktig å få belyst de ulike sidene ved en eventuell reinvestering i Skagerrak 1 og 2 på skikkelig måte. Dette er også ryddig og forutsigbart overfor Danmark, og slik vi tradisjonelt har samarbeidet med vårt naboland.

Jeg merker meg at Statnett vektlegger at en eventuell reinvestering skal være til gjensidig nytte for Norge og Danmark. Det er hensyn som også er svært viktige for regjeringen. Statnett skal også vurdere nullalternativet der kablene ikke erstattes. Dersom vi mottar en konsesjonssøknad, vil hensynet til forsyningsikkerhet og effekter på kraftprisene for norsk næringsliv og husholdninger være en sentral del av vår vurdering.

Jeg anbefaler derfor at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

Med hilsen

Terje Aasland